

חק לישראל – פרשת חיי שרה ליל שישי

תורה – בראשית פרק כד'

(ז) יהוה אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר לזרעה אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם: (ז) יהוה אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר לזרעה אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם: (ח) אלהא דשמיא די דברני מבית אבא ומארע ילדותי ודי מלל לי ודי קים לי למימר לברך אתן ית ארעא הדא הוא ישלח מלאכיה קדמך ותסב אתתא לברי מתמון:

(ח) ואם לא תאבה האשה ללכת אחריה ונקית משבעתי זאת רק את בני לא תשב שמה: (ח) ואם לא תאבה האשה ללכת אחריה ונקית משבעתי זאת רק את בני לא תשב שמה: (ח) ואם לא תיבי אתתא למיתי בתרך ותהי זכאה ממומתי דא לחוד ית ברי לא תתב לתמון:

(ט) וישם העבד את ידו תחת ירך אברהם אדניו וישבע לו על הדבר הזה: (ט) וישם העבד את ידו תחת ירך אברהם אדניו וישבע לו על הדבר הזה: (ט) וישוי עבדא ית ידיה תחות ירכא דאברהם רבוניה וקים ליה על פתגמא הדין:

(י) ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך וכל טוב אדניו בידו ויקם וילך אל ארם נהרים אל עיר נחור: (י) ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך וכל טוב אדניו בידו ויקם וילך אל ארם נהרים אל עיר נחור: (י) ודבר עבדא עשרא גמליו מגמלי רבונה ואול וכל שפר רבונה בידיה וקם ואול לארם די על פרת לקרתא דנחור:

(יא) ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים לעת ערב לעת צאת השאבת: (יא) ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים לעת ערב לעת צאת השאבת: (יא) ואשרי גמליא מברא לקרתא לבארא דמיא לעדו ומשיא לעדו דנפקו מליתא:

(יב) ויאמר יהוה אלהי אדני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם: (יב) ויאמר יהוה אלהי אדני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם: (יב) ואמר יי אלהיה דרבוני אברהם זמין פעו קדמי יומא דין ועבד טיבו עם רבוני אברהם: (יג) והנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים: (יג) הנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים: (יג) הא אנא קאם על עינא דמיא ובנת אנשי קרתא נפקו לממלי מיא:

(יד) והיה הנער אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אתה הכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם אדני: (יד) והיה הנער אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אתה הכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם אדני: (יד) ותהי עולמתא דאימר לה ארכיני פעו קולתיך ואשתי ותימר אשת ואף גמלך אשתי יתה זמנתא לעבדך ליצחק ובה אידע ארי עבדת טיבו עם רבוני:

(טו) ויהי הוא טרם פלה לדבר והנה רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל בן מלכה אשת נחור אחי אברהם וכדה על שכמה: (טו) ויהי הוא טרם פלה לדבר והנה רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל בן מלכה אשת נחור אחי אברהם וכדה על שכמה: (טו) והנה הוא עד לא שיצי למללא והא רבקה נפקת דאתיליית לבתואל בר מלכה אתת נחור אחויה דאברהם וקולתה על כתפה:

חק לישראל – פרשת חיי שרה ליל שישי

(טז) וְהִנֵּעַר טַבַּת מִרְאָה מְאֹד בְּתוֹלָה וְאִישׁ לֹא יָדְעָה וְתָרַד הָעֵינָה וְתִמְלֵא כְּבֹדָה וְתַעֲלֵ: (טז) וְהִנֵּעַר טַבַּת מִרְאָה מְאֹד בְּתוֹלָה וְאִישׁ לֹא יָדְעָה וְתָרַד הָעֵינָה וְתִמְלֵא כְּבֹדָה וְתַעֲלֵ: (טז) וְעוֹלָמְתָא שְׁפִירַת חַיִּזוּ (נ"י, שְׁפִירָא לְמַחְזוּ) לְחָרָא בְּתַלְתָּא וּגְבַר לֹא יָדְעָה וּנְחַתַּת לְעֵינָא וּמְלַת קוּלְתָּהּ וּסְלַקְתָּ:

(יז) וַיִּרְצֵ הָעֶבֶד לְקַרְאָתָהּ וַיֹּאמֶר הִגְמִיאִינִי נָא מְעֻט מִיָּמִים מִכַּפְדָּךְ: (יז) וַיִּרְצֵ הָעֶבֶד לְקַרְאָתָהּ וַיֹּאמֶר הִגְמִיאִינִי נָא מְעֻט מִיָּמִים מִכַּפְדָּךְ: (יז) וַיִּרְהַט עֶבְדָּא לְקַדְמוּתָהּ וַאֲמַר אֲשֶׁקִּינִי (אֲשַׁעֲמִנִי) כְּעוּן זְעִיר מִיָּא מְקוּלְתִּיךְ:

(יח) וְתֹאמַר שְׂתָה אֲדָנִי וְתִמְהַר וְתָרַד כְּבֹדָה עַל יָדָהּ וְתִשְׁקָהּ: (יח) וְתֹאמַר שְׂתָה אֲדָנִי וְתִמְהַר וְתָרַד כְּבֹדָה עַל יָדָהּ וְתִשְׁקָהּ: (יח) וְאִמְרַת אֲשֶׁת רַבּוּנִי וְאוֹחִיָּאת וְאוֹחִיָּת קוּלְתָּהּ עַל יָדָהּ וְאֲשֶׁקִּתִּיהּ:

(יט) וְתַכַּל לְהִשְׁקָתוֹ וְתֹאמַר גַּם לְגַמְלִיָּה אֲשָׁאב עַד אִם כֹּלּוּ לְשִׁתָּת: (יט) וְתַכַּל לְהִשְׁקָתוֹ וְתֹאמַר גַּם לְגַמְלִיָּה אֲשָׁאב עַד אִם כֹּלּוּ לְשִׁתָּת: (יט) וְשִׁיַּעֲיָאת לְאֲשֶׁקִּיּוּתִיהּ וְאִמְרַת אִף לְגַמְלָה אֲמַלִּי עַד דִּי סְפָקוֹן לְמִשְׁתִּי:

(כ) וְתִמְהַר וְתַעֲרֵר כְּבֹדָה אֶל הַשִּׁקָּת וְתָרַץ עוֹד אֶל הַבְּאֵר לְשָׂאב וְתִשָּׂאב לְכָל גַּמְלִיּוֹ: (כ) וְתִמְהַר וְתַעֲרֵר כְּבֹדָה אֶל הַשִּׁקָּת וְתָרַץ עוֹד אֶל הַבְּאֵר לְשָׂאב וְתִשָּׂאב לְכָל גַּמְלִיּוֹ: (כ) וְאוֹחִיָּאת וּנְפַצַּת קוּלְתָּהּ לְבֵית שְׁקִיָּא וְרַהֲטַת עוֹד לְבִירָא לְמַמְלִי וּמְלַת לְכָל גַּמְלוּהּ:

(כא) וְהָאִישׁ מִשְׁתַּאֲהָ לָּהּ מִחֲרִישׁ לְדַעַת הַהַעֲלִיחַ יְהוָה דְּרַכּוּ אִם לֹא: (כא) וְהָאִישׁ מִשְׁתַּאֲהָ לָּהּ מִחֲרִישׁ לְדַעַת הַהַעֲלִיחַ יְהוָה דְּרַכּוּ אִם לֹא: (כא) וּגְבַרָא שְׁחִי בַּהּ מִסְתַּכַּל שְׁתִּיק לְמִידַע הָאֲעֻלָּח וְ אֶרְחִיהּ אִם לֹא:

(כב) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כֹּלּוּ הַגַּמְלִיִּים לְשִׁתוֹת וַיִּקַּח הָאִישׁ נֶזֶם זָהָב בְּקַעַ מִשְׁקָלוֹ וַיִּשְׁנִי עֲמִידִים עַל יְדֵיהָ עֲשָׂרָה זָהָב מִשְׁקָלָם: (כב) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כֹּלּוּ הַגַּמְלִיִּים לְשִׁתוֹת וַיִּקַּח הָאִישׁ נֶזֶם זָהָב בְּקַעַ מִשְׁקָלוֹ וַיִּשְׁנִי עֲמִידִים עַל יְדֵיהָ עֲשָׂרָה זָהָב מִשְׁקָלָם: (כב) וְהוּוּהּ כַּד סְפִיקוּ גַמְלִיָּא לְמִשְׁתִּי וְנָסִיב גְּבַרָא קַדְשָׁא דְדַהֲבָא תַקְלָא מִתַּקְלִיהּ וְתַרְוִין שִׁירִין עַל יְדֵיהָ מִתַּקַּל עֲשָׂר סַלְעִין דְדַהֲבָא מִתַּקְלָהוֹן:

(כג) וַיֹּאמֶר בֵּת מִי אַתָּה הַגִּידִי נָא לִי הַיֵּשׁ בֵּית אַבִּיךָ מְקוֹם לָנוּ לְלוֹן: (כג) וַיֹּאמֶר בֵּת מִי אַתָּה הַגִּידִי נָא לִי הַיֵּשׁ בֵּית אַבִּיךָ מְקוֹם לָנוּ לְלוֹן: (כג) וַאֲמַר בֵּת מִן אֵת חַוִּי כְּעוּן לִי הָאִית בֵּית אַבּוּךָ אֲתֵר כְּשֵׁר לָנָא לְמַבְת:

(כד) וְתֹאמַר אֵלָיו בֵּת בְּתוֹאֵל אֲנִכִּי בֵּן מַלְכָּה אֲשֶׁר יִלְדָה לְנַחֲוֹר: (כד) וְתֹאמַר אֵלָיו בֵּת בְּתוֹאֵל אֲנִכִּי בֵּן מַלְכָּה אֲשֶׁר יִלְדָה לְנַחֲוֹר: (כד) וְאִמְרַת לִיהּ בֵּת בְּתוֹאֵל אֲנָא כַּד מַלְכָּא דִּילִידַת לְנַחֲוֹר:

(כה) וְתֹאמַר אֵלָיו גַּם תִּבְנֵן גַּם מִסְפּוּא רַב עַמְנּוּ גַּם מְקוֹם לְלוֹן: (כה) וְתֹאמַר אֵלָיו גַּם תִּבְנֵן גַּם מִסְפּוּא רַב עַמְנּוּ גַּם מְקוֹם לְלוֹן: (כה) וְאִמְרַת לִיהּ אִף תִּבְנָא אִף כְּסָתָא סְגִי עַמְנָא אִף אֲתֵר כְּשֵׁר לְמַבְת:

(כו) וַיִּקַּד הָאִישׁ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לַיהוָה: (כו) וַיִּקַּד הָאִישׁ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לַיהוָה: (כו) וַכְּרַע גְּבַרָא וּסְגִיד קָדָם יי:

(כז) וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדָנִי אַבְרָהָם אֲשֶׁר לֹא עָזַב חֲסֵדוֹ וְאִמְתּוֹ מִעַם אֲדָנִי אֲנִכִּי בְּדַרְךָ נַחֲנִי יְהוָה בֵּית אַחִי אֲדָנִי: (כז) וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדָנִי אַבְרָהָם אֲשֶׁר לֹא עָזַב חֲסֵדוֹ וְאִמְתּוֹ מִעַם אֲדָנִי אֲנִכִּי בְּדַרְךָ נַחֲנִי יְהוָה בֵּית אַחִי אֲדָנִי: (כז) וַאֲמַר בְּרִיךְ יי אֱלֹהָא דְרַבּוּנִי אַבְרָהָם דִּי לֹא מְנַע טִיבּוּתִיהּ וְקוּשְׁטִיהּ מִן רַבּוּנִי אֲנָא בְּאוֹרַח תַּקְנָא דְרַבּוּנִי וְיִ בֵּית אַחוּהִי דְרַבּוּנִי:

חק לישראל – פרשת חיי שרה ליל שישי

(כח) וּתְרַץ הַנְּעֶר וְתִגְד לְבַיִת אִמּוֹה בְּדַבְרֵי אֵלֶּיהָ: (כח) וּתְרַץ הַנְּעֶר וְתִגְד לְבַיִת אִמּוֹה בְּדַבְרֵי אֵלֶּיהָ: (כח) וְרַחֲמֵי עוֹלָמְתָא וְחַוִּיָּאת לְבַיִת אִמּוֹה כַּפְתָּגְמִיָּא הָאֵלִיּוֹן:
(כט) וּלְדַבְּקָה אַח וְשִׁמּוֹ לָבֶן וְיִרְצֵ לָבֶן אֶל הָאִישׁ הַחוּצָה אֶל הָעֵינָן: (כט) וּלְדַבְּקָה אַח וְשִׁמּוֹ לָבֶן וְיִרְצֵ לָבֶן אֶל הָאִישׁ הַחוּצָה אֶל הָעֵינָן: (כט) וּלְדַבְּקָה אַחָא וְשִׁמְיָה לָבֶן וְרַחֲמֵי לָבֶן לְוֹת גְּבָרָא לְבָרָא לְוֹת עֵינָא:

(ל) וַיְהִי כִּרְאֵת אֶת הַנְּזֹם וְאֶת הַעֲמֻדִים עַל יְדֵי אַחְתּוֹ וּכְשָׁמְעוּ אֶת דְּבָרֵי רַבֵּקָה אַחְתּוֹ לֵאמֹר כֹּה דָּבַר אֵלֵי הָאִישׁ וַיָּבֵא אֶל הָאִישׁ וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַגְּמָלִים עַל הָעֵינָן: (ל) וַיְהִי כִּרְאֵת אֶת הַנְּזֹם וְאֶת הַעֲמֻדִים עַל יְדֵי אַחְתּוֹ וּכְשָׁמְעוּ אֶת דְּבָרֵי רַבֵּקָה אַחְתּוֹ לֵאמֹר כֹּה דָּבַר אֵלֵי הָאִישׁ וַיָּבֵא אֶל הָאִישׁ וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַגְּמָלִים עַל הָעֵינָן: (ל) וְהִנֵּה כִּד חֲזָא יְת קֹדְשָׁא וְיֵת שִׁירָא עַל יְדֵי אַחְתִּיהָ וְכִד שְׁמַע יְת פְּתַגְמֵי רַבֵּקָה אַחְתִּיהָ לְמִימְר כְּדִין מְלִיל עַמֵּי גְבָרָא וְאִתָּא לְוֹת גְּבָרָא וְהָא קָאֵם עַלְוֵי גְמִלְיָא עַל עֵינָא:

(לא) וַיֹּאמֶר בּוֹא בְרוּךְ יְהוָה לְמָה תַעֲמֹד בַּחוּץ וְאַנְכִי פְּנִיתִי הַבַּיִת וּמְקוֹם לְגַמְלִים: (לא) וַיֹּאמֶר בּוֹא בְרוּךְ יְהוָה לְמָה תַעֲמֹד בַּחוּץ וְאַנְכִי פְּנִיתִי הַבַּיִת וּמְקוֹם לְגַמְלִים: (לא) וַאֲמַר עוֹל בְּרִיכָא דִּין לְמָא אֵת קָאֵם בְּבָרָא וְאַנָּא פְּנִיתִי בֵּיתָא וְאַתָּר כְּשֵׁר לְגַמְלִיָּא:
(לב) וַיָּבֵא הָאִישׁ הַבַּיִתָּה וַיִּפְתַּח הַגְּמָלִים וַיִּתֵּן תְּבֹן וּמִסְפּוֹא לְגַמְלִים וּמִים לְרַחֵץ רַגְלָיו וְרַגְלֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ: (לב) וַיָּבֵא הָאִישׁ הַבַּיִתָּה וַיִּפְתַּח הַגְּמָלִים וַיִּתֵּן תְּבֹן וּמִסְפּוֹא לְגַמְלִים וּמִים לְרַחֵץ רַגְלָיו וְרַגְלֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ: (לב) וְעַל גְּבָרָא לְבַיִתָּא וְשָׂרָא גְמִלְיָא וַיְהִיב תְּבָנָא וּכְסָתָא לְגַמְלִיָּא וּמִיָּא לְאַסְחָאָה רַגְלוֹהִי וְרַגְלֵי גְבָרָא דְעַמֵּיהָ:

רש"י

את בני וגו' – רק מיעוט הוא בני אינו חוזר
אבל יעקב בן בני סופו לחזור:
(י) מגמלי אדוניו – (ב"ר) נכרין היו משאר
גמלים שהיו יוראין זמומן מפני הגזל שלא
ירעו בשדות אחרים: וכל טוב אדוניו בידו –
(ב"ר) שטר מתנה כתב ליחחק על כל אשר לו
כדי שיקפלו לשלוח לו בתם: ארם נהרים –
בין שתי נהרות יושבת:
(יא) ויצרך הגמלים – הרביצם:
(יב) אותה הוכחת – ראויה היא לו שתהא
גומלת חסדים וכדאי ליכנס בביתו של
אברהם ולשון הוכחת ביררת אפרוצי"ט
בלע"ז (דו האסט בעשיעדען): וזה אדע –
לשון תחנה הודע לי זה: כי עשית חסד –
אם תהיה ממשפחתו והוגנת לו אדע כי עשית
חסד (ב"ר):
(יג) בתולה – ממקום בתולים (ב"ר): ואיש
לא ידעה – שלא כדרכה לפי שבנות הנכרים
היו משמרות מקום בתוליהן ומפקירות עצמן
ממקום אחר העיד על זו שנקיה מכל:

(ז) ה' אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי –
ולא אמר ואלהי הארץ ולמעלה אמר
ואשביעך וגו'. אמר לו עכשיו הוא אלהי
השמים ואלהי הארץ שהרגלתיו צפי הבריות
אבל כשלקחני מבית אבי היה אלהי השמים
ולא אלהי הארץ שלא היו צאי עולם מכירים
בו ושמו לא היה רגיל בארץ: מבית אבי –
מחרון: ומארץ מולדתי – מאור כשדים: ואשר
דבר לי – ללרכי כמו אשר דבר עלי. וכן כל
לי ולו ולהם הסמוכים אלל דבור מפורשים
בלשון על. ותרגום שלהם (לרונן שדרך
התרגום להשתמש למ"ד במקום צעבור וק"ל)
עלי עלוהי עליהון שאין נופל אלל דבור לשון
לי ולו ולהם אלל אלל אלל חליהם ותרגום
שלהם עמי עמיה עמהון אבל אלל אמירה
נופל לשון לי ולו ולהם: ואשר נשבע לי – בין
הבתרים:
(ח) ונקית משבועתי וגו' – וקח לו חסה
מבנות ענר אשכול וממרא (קידושין ס"א): רק

חק לישראל – פרשת חיי שרה ליל שישי

אמרי לי אחי הוא. וכמו (לקמן כו) וישאלו אנשי המקום לאשתו:

(כז) בקע – רמז לשקלי ישראל בקע לגלגלת: ושני כמידים – רמז לשני לוחות מצומדות: עשרה זהב משקלם – רמז לעשרת הדברות שבהן:

(כח) ויאמר בת מי את – לאחר שנתן לה שאלה לפי שהיה בטוח בזכותו של אברהם שהכליח הקב"ה דרכו: ללון – לינה אחת. לין שם דבר והיא אמרה ללון כמה לינות (אחת) יכול ללון אכלינו):

(כד) בת בחואל – השיבתו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון:

(כה) מספוא – כל מאכל הגמלים קרוי מספוא כגון (נ"א כגון עלה) תבן ושעורים:

(כז) בדרך – דרך המזומן דרך הישר בלוחות דרך שהייתי צריך. וכן כל ב"ת ולמ"ד וה"א המשמשים בראש התיבה ונקודים בפת"ח מדברים בדבר הפשוט שנזכר כבר במקום אחר או שהוא מבורך וניכר באיזו הוא מדבר: (כח) לבית אמה – דרך הגשים היתה להיות להן בית לישב בו למלאכתן ואין הבת מגדת אל"א לאמה:

(כט) וירץ – למה רץ ועל מה רץ והי כראות את הגזם אמר עשיר הוא זה ונתן עיניו בממון:

(ל) על הגמלים – לשמרן כמו (לעיל יח) והוא עומד עליהם לשמשם:

(לא) פניתי הבית – מעבודת אלילים (ב"ר): (לב) ויפתח – התיר זמם שלהם שהיה סותם את פיהם שלא ירעו בדרך צדקות אחרים (ב"ר):

(יז) וירץ העבד לקראתה – לפי שראה שעלו המים לקראתה. (ב"ר): הגמיאיני נא – לשון גמיעה הומי"ר בלע"ז (שלוקען שלירפען):

(יח) ותורד כדה – מעל שכמה: (יט) עד אם כלו – הרי אם משמש בלשון אשך: אם כלו – ת"א די ספקון סזו היא גמר שתייתן כששתו די ספוקן:

(כ) ותער – לשון נפילה והרבה יש בלשון משנה המערה מכיל אל כלי ובמקרא יש לו דומה (תהלים קמ"א) אל תער נפשי (ישעיה נג) אשך הערה למות נפשו: השקת – אבן חולה שקותים בה הגמלים:

(כ"א) משתאה – לשון שאייה כמו שאו ערים. השאה שממה (ישעיה ו): משתאה – משתומם ומתבהל על שראה דבריו קרוב להכליח אבל אינו יודע אם ממשפחת אברהם היא אם לאו. ואל תתמה בתי"ו של משתאה שאין לך תיבה שתחלת יסודה שי"ן ומדברת בלשון מתפעל שאין תי"ו מפרידה בין שתי אותיותיה של עיקר היסוד כגון משתאה מגזרת שאה משתולל (ישעיה נט) מגזרת שולל וישתומם (שם עז) מגזרת שממה. (מיכה ו) וישתמר חקות עמרי מגזרת וישמר אף כאן משתאה מגזרת תשאה וכשם שאתה מואל לשון משומם באדם נבהל ונאלם ובעל מחשבות כמו (איוב יח) על יומו נשמו אחרונים (ירמיה ב) שומו שמים (דניאל ד) אשתומם כשעה חדל כך תפרץ לשון שאייה באדם בהול ובעל מחשבות. ואונקלוס תרגם לשון שהייה וגברא שהי שוהא ועומד במקום אחד לראות ההכליח ה' דרכו ואין לתרגם שתי שהרי אינו לשון שתיה שאין אל"ף נופלת בלשון שתיה: משתאה לה – משתומם עליה כמו (לעיל כ)

לע"נ

זאב ואיים בן שרדה, גר גבריאל בן סוזן, דניאלה פורשונה בת רז"ל, צדיקה בת שרדה ז"ל.